למה קדמה פרשת שמע לוהיה אם שמוע. ומ"ת תיפוק ליה דלקדמה בתורה וי"ל דהכי קאמר למה קדמה תפ לפרשת ציצית דלקדמה לכונן גלגל ודאי אין לנו מושגין לזה שהיא קודמת בתורה משום דלמריהן אין מוקדם ומאוחר ומ"כ היה לנו להקדים והיה שהיא מפורשת בלשון רבים:

ויאמר אינה נוהגת אלא ביום. מכאן משמע כר' שמעון דלמר בפ' התכלת (מנחות ד' מג.) דציצי' מ"ע שהזמן גרמא וכן היתה בקדושין (פ"ק ד' לג.) דקאמר ציצית מצות עשה שהזמן גרמא ומ"ת מ"כ למ"ד (מנחות מ.) ציצית חובת טלית הוא ואפילו מונחת בקופסא תפ"ה חייבת בציצית היכי משכחת שיהא הזמן גרמא[א]. וי"ל דאם היה כסות המיוחד ללילה פטור והכי איתא בירושלמי דקדושין אמר להם ר"ש מי אמם מודים לי לציצית מ"ע שהזמן גרמא שהרי כסות לילה פטור מן הציצית מ"ר אילא טעמא דרבנן שאם היה מיוחד ליום ולילה חייב בציצית: **ומנח תפילין ומצלי.** ומהאם משמע שמותר להניח תפילין בין גאולה לתפלה וכן בטלית מניח אדם טליתו בין גאולה לתפלה. וכן מלינו שרבי יצחק ברבי יהודה שלח אחר טליתו ושהה שליח והכר קרא ק"ש בברכותיה ובתעטף בטליתו וגמר שמונה עשרה והניח רליה מהכא מהניח דרב. מ"מ יש לחלק בין תפילין לטלית דעיקר ק"ש ותפלה שייכי בתפילין כדאמר בסמוך רליה מעיד עדות שקר בעצמו פירוש בחדון שהוא שהוא קורא והיו לטוטפת ולאות על יד ועין. ותפלה נמי כדאמרן [ב] קרי ק"ש ומתפלל זו היא מלכות שמים אבל ציצית שהיא חלק חובת טלית שאם יש לו טלית חייב ואם אין לו פטור מציצית ויכול לקרות ק"ש בלא ציצית ולרבי יהודה הפסקה. והרב רבי משה מקולי היה אומר דאפי' מכאן אין רליה דמני למימר הניח תפילין בלא ברכה ולאחר י"ח ממשמש בהם ומברך עליהם ובהכי סגי שגם מותר להתעטף בטלית בעת שידיו מטונפות ואחר שיטול ידיו ימשמש בטליתו ומברך: **ומכל** מצות האמורות בתורה.

ומ"ת וכי ק"ש לא הוה בכלל מלות האמורות בתורה. וי"ל דאי לא תני ק"ש הוה אמינא דוקא הני דליתנהו זמן אבל ק"ש דקביעא להו זמן לא הוה אמינא עובר קמ"ל: **עולה בלא מנחה.** ה"ה דאפי למימר בלא נסכים שהרי עולה נמי טעונה נסכים אלא לישנא דקרא נקט עולה ומנחה וגו':

ממעון

[1]וה' אלהים אמת חוזר ואומר אמת או אינו חוזר ואומר אמת א"ר אבהו א"ר יוחנן חוזר ואומר אמת רבה אמר [א]אינו חוזר ואומר אמת ההוא דנחית קמיה דרבה שמעיה רבה דאמר אמת אמת תרי זימני אמר רבה כל אמת אמת תפסיה להאי אמר רב יוסף כמה מעליא הא שמעתתא דכי אתא רב שמואל בר יהודה אמר אמרי במערבא ערבית דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמת אמר ליה אביי מאי מעליותא והא אמר רב כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר וכי תימא ואמרת אליהם לא הוי התחלה והאמר רב שמואל בר יצחק אמר רב דבר אל בני ישראל לא הוי התחלה ואמרת אליהם הוי התחלה אמר רב פפא קסברי במערבא ואמרת אליהם נמי לא הויא התחלה עד דאמר ועשו להם ציצית אמר אביי הלכך אנן אתחולי מתחלינן דקא מתחלי במערבא וכיון דאתחלינן מגמר נמי גמרינן דהא אמר רב כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר חייא בר רב אמר אמר אני ה' אלהיכם צריך לומר אמת לא אמר אני ה' אלהיכם אינו צ"ל אמת והא בעי לאדכורי יציאת מצרים דאמר הכי מודים אנחנו לך ה' אלהינו שהוצאתנו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים ועשית לנו נסים וגבורות על הים ושרנו לך: אמר ר' יהושע בן קרחה למה קדמה פרשת שמע וכו': תניא ר"ש בן יוחי אומר בדין הוא שיקדים שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וזה ללמד והיה אם שמוע לויאמר שזה [ב]ללמוד וזה לעשות אטו שמע ללמוד אית ביה ללמד ולעשות לית ביה והא כתיב ושננתם וקשרתם וכתבתם ותו והיה אם שמוע ללמד הוא דאית ביה ולעשות לית ביה והא כתיב וקשרתם וכתבתם אלא הכי קאמר בדין הוא שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וללמד ולעשות והיה אם שמוע לויאמר שזה יש בה ללמד ולעשות ויאמר אין בה אלא לעשות בלבד ותיפוק ליה מדרבי יהושע בן קרחה חדא ועוד קאמר חדא כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות ועוד משום דאית בה הני מילי אחרנייתא. רב [ג]משי ידיה וקרא ק"ש ואנח תפילין [ד] וצלי והיכי עביד הכי והתניא [ג]החופר כוך למת בקבר פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה הגיע זמן ק"ש עולה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל הא גופא קשיא רישא אמר פטור וסיפא חייב הא לא קשיא [ה]סיפא בתרי ורישא בחד מ"מ קשיא לרב רב כרבי יהושע בן קרחה סבירא ליה דאמר עול מלכות שמים תחלה ואח"כ עול מצות אימר דאמר רבי יהושע בן קרחה להקדים קריאה לקריאה לעשיה מי שמעת ליה ותו מי סבר ליה כרבי יהושע בן קרחה והאמר [ג]רב חייא בר אשי זמנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ומקדים ומשי ידיה ומברך ומתני לן פרקין ומנח תפילין והדר קרי ק"ש וכ"ת בדלא מטא זמן ק"ש א"כ מאי אסהדתיה דרב חייא בר אשי לאפוקי ממ"ד למשנה אין צריך לברך קמ"ל דאף למשנה נמי צריך לברך מ"מ קשיא לרב שלוחא הוא דעויות: אמר עולא [ה]כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים: ואמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה

יפנה

וה' אלהים אמת חותמו של הקב"ה אמת. לכך אין מפסיקין בין ה' לאלהיכם לומר: **כל אמת אמת תפסיה להאי.** לישנא של אמת תפסתו לזה: **הא שמעתתא.** דרב שמואל בר יהודה אמר במערבא וכו'. ק"ש של ערבית אין קורין בה פרשת ציצית כולה לפי שאין מלות ציצית בלילה אבל מתחילין לומה ומפסיקים בה ומדלגים ואומרים בין ה' לאלהיכם אמת: **נח יפחיל.** אין לריך להתחיל ויאמר ערבית: **לאחוולי מפחלינן.** דהא מתחלי במערבא: **אמר לוי ה' אלהיכם.** דהיינו פרשת ציצית: **לריך לומר אמת.** כדכתיב וה' אלהיכם אמת: **והא נעני לאדכורי יציאת מלרים.** דתנן (לעיל דף יב:) מזכירין יציאת מלרים בלילות ואי לא אמר אמת ויטמוכ ולא אמר פרשת ציצית היכי מדכר יציאת מלרים: **ואמרתם נס.** ואמרתם אמת ויציב: **ולא עוד.** אלא שהוסיף לנו הקב"ה בגאולה שנית: **ולקבלם.** לתפילין: **וקבלתם.** דמשמה עשייה היא: **רב מצי ידי.** פעם אחת לשמו שעשה כן: **והיכי עביד הכי.** שהקדים ק"ש לתפילין: **לוך.** קבר שחופרין בקיטות מערה לרכו ד"ה) ורחבו ז'[ו] טפחים[ז]: **פטור מק"ש.** להעוסק במלוה פטור מן המלוה כדאמרינן בפ"ק (ד' יב.) בשכתך בביתך פרט לעוסק במלוה: **וסיפא בתרי.** והכי קאמר אם אינה אלא אמת אחת מניח את תפילין ומקיים מלות ק"ש ותפילין ומתפלל וחוזר למלאכה ומבירו יעלה ויניח תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל: **מ"מ.** תפילין קודמים לק"ש: **עול מלות.** דהמתח תפילין עול מלות הוא: **קריאה לקריאה.** שמע שהוא קבלת מלכות שמים לוהיה אם שמוע שהוא קבלת עול מלות: **ומקדים.** מקשיב: **ומכרך.** על המורה: **ומתני פרקין.** מלמד [ג] מקדים הוא לעסוק בתורה דהיינו [א] עשייה דמלוה מקמי מלכות שמים: **שלוחא הוא דעויות.** משלחו להניח לו תפילין מעיקרא [ב] והגיע זמן ק"ש והוקק לקרות כדי שלא יעבור הזמן וכי מטי שלוחא דתפילין מנחיתהו: **לאו מעיד עדות שקר בעצמו.** ליתנא מעלית: **לאו הקריב עולה בלא מנחה.** שחייבו הכתוב להקריב עמה שנא' (במדבר כח) ועשיתים המיפה וגו' לפ הקורא ואינו מקייס אינו גומר את המלוה: **נסכים.** הוא היין המתנסך על גבי המזבח אחר העולה והזבח כדכתיב ונסכיהם חלי ההין וגו' (שם). וה"ה דמלי למימר כאילו הקריב עולה בלא מנחה ונסכים דהא עולה נמי טעונה נסכים אלא ליתנא דקרא נקט עולה ומנחה זבח ונסכים:

יפנה

כ א טוש"ע או"ח סימן סו סעיף ו:
כא ב טוש"ע שם סעיף ח:
כב ג ד מיי' פ"ד מהל' ק"ש הלכה ג סמג עשין יח טור ושו"ע או"ח סימן עג סעיף ה ו ויו"ד סימן שפה סעיף ו:
כג ה מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה כו טוש"ע או"ח סימן כה סעיף ד [כך גלפס כאן והלכות תפילין דף טו. וע"ש הטעמן]:

תורה אור השלם

1. וַיְיָ אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מִקְצָפּוֹ תִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וְלֹא יְכֹלוּ גּוֹיִם זָעְמוֹ:
ירמיהו י י

מוסף רש"י

כאילו מעיד עדות שקר בעצמו. לכאורה דהקב"ה בעצמו כמו מעולם לא הוה בעצמו ליתנא מעליא הוא (ס"ה הנר בשם רש"י).

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואינו חוזר ומצלי ומצלי: (ב) רש"י ד"ה ומתני פרקין גמ' כי [שלמד] קודם ק"ש כי [על זה שיין] אמר כך ואומר וכי מימה בלא מנוי זמן ק"ש דלי [מהא] ממנח תפילין לכך] פירש רש"י דקודם הוא [מהא דתפלת קודם] בתורה. רק קשה למה [לא] מקשה [מהא] ממנח מכח [מהא] דמנח תפילין ולא] יעתרך לומר וכ"ת ותפשר [מהכי] [דהם"ק וכי מימה בלא] מנוי זמן ק"ש ומה מתחיל בעשיית מלוה להיות [לימוד וכיון] דהתחיל] להתעסק בעשיית מלוה הניח תפילין שהוא ג"כ עשיית מלוה קודם ק"ש זה שינו דת"כ מלי מקשה אחר כך אם כן [מלי לפלוגתיה דלהכי"ש] לימוד זכו להכי"ש דהכיכל לא מני זמן קריאת שמע והמתחיל [בעשיית מלוה] שהוא לימוד יניח תפילין כשיגיע [הזמן קודם ק"ש] ול"ע [ולא נפרש לימוד לא מקרין עשיה כי כך ואמו מי סבר ליה כר' יהושע ק"ק [מלמד קודם ק"ש והלימוד] הוה קריאה לתלוה בלא לפי פירש"י [משמע לימוד מיקרי עשיה:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה ומתני פרקין כו' דהיינו עשיה נמחק עשיה. וכ"ג קריאה:

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש הוסיף, והא כל הטליתות יש לו להטיל ציצית וכו' ומה שייך זה ללילה.

רב נים גאון

לאפוקי ממאן דאמר למשנה אינו צריך לברך. בעל זו המימרא רב הנא ועיקרה בפרק ראשון (דף יא):